

Informativni dokumenti

SG/Inf(2008)2
Januar, 2008.

17. januar 2008.

Bosna i Hercegovina:

Ispunjavanje obaveza i dužnosti te provedba postpristupnih programa saradnje

Ažurirani pregled razvoja događaja (april - decembar 2007. godine)

SAŽETAK

Tokom posljednjih devet mjeseci, Bosna i Hercegovina je ponovno postigla malo napretka u ispunjavanju obaveza koje je preuzela nakon pristupanja Vijeću Evrope.

Tokom najvećeg dijela 2007. godine politička scena u zemlji bila je pod dominacijom zastoja vezanog za produžene pregovore o policijskim reformama. Situacija se, međutim, dramatično poboljšala pred kraj, kada su se politički lideri dogovorili oko Akcionog plana reformi policije, što je dovelo do parafiranja Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju sa EU.

U predstojećim mjesecima, vlasti BiH se potiču da u potpunosti iskoriste poboljšanu političku klimu u zemlji kako bi ispunili preostale obaveze, a pogotovo, kako bi što prije ponovo otpočeli proces ustavne reforme.

BiH bi trebala mnogo više profitirati iz svog članstva u Vijeću Evrope korištenjem raspoloživih stručnih znanja i resursa kako bi unaprijedila svoju reformsku platformu.

I. UVOD

1. Svrha ovog dokumenta je ažurirati informaciju sadržanu u Trinaestom izvještaju (juni 2006.-mart 2007.) pod naslovom *Bosna i Hercegovina – ispunjavanje obaveza i dužnosti te provedba postpristupnih programa saradnje*, od 7. maja 2007. godine (SG/Inf (2007) 3).

2. Generalni sekretar Vijeća Evrope obavio je službenu posjetu Bosni i Hercegovini od 28. do 30. oktobra i sastao se sa vlastima BiH na državnom i entitetskom nivou, međunarodnom zajednicom, kao i sa predstavnicima civilnog društva. Ovaj se izvještaj temelji na informacijama koje su na raspolaganju Sekretarijatu, a koje su dobijene iz Ureda Vijeća Evrope u Sarajevu te raznih bosanskohercegovačkih i međunarodnih partnera. Namjera dokumenta nije da bude zaseban dokument o monitoringu. Potpuni izvještaj će biti pripremljen nakon obavljene Misije Sekretarijata u Bosni i Hercegovini (BiH) u proljeće 2008. godine.

3. Nakon rasprava o prethodnom izvještaju o monitoringu za Bosnu i Hercegovinu, zamjenici ministara, na svom 998. sastanku 13. juna 2007. godine, *«izrazili su žaljenje zbog nedostatka napretka u ispunjavanju obaveza te ponovili zahtjev za ispunjenjem svih obaveza koje su preuzete nakon pristupanja Vijeću Evrope.»*

4. *Zamjenici ministara pozivaju vlasti Bosne i Hercegovine na svim nivoima da provedu preporuke detaljno prezentirane u 13. Izvještaju o monitoringu, i to da:*

- *ponovo otpočnu, i to bez odlaganja, diskusije o ustavnoj reformi, koja je od ključnog značaja za efikasno funkcioniranje državnih struktura kao i za integraciju zemlje u Evropu;*
- *dovrše reformu policije;*
- *dovrše provedbu državnog zakona o Javnom radio-televizijskom sistemu;*
- *dovrše tranziciju Ureda ombudsmana te osigurati da ured na državnom nivou ima potrebne resurse kako bi funkcionirao na propisan način;*
- *ratificiraju Evropsku okvirnu konvenciju o prekograničnoj saradnji (i njene dopunske Protokole), Evropsku povelju za regionalne ili manjinske jezike te Evropsku socijalnu povelju (revidiranu);*
- *ukinu diskriminatorne prakse u obrazovnom sistemu u cijeloj zemlji, pogotovo sistem «dvije škole pod jednim krovom», te osigurati pravo na obrazovanje na manjinskim jezicima. Bez daljnjeg odlaganja usvoje Zakon o visokom obrazovanju te dovrše reformu visokog obrazovanja.»*

5. Od usvajanja posljednjeg Izvještaja o monitoringu, BiH nije napredovala u ispunjavanju bilo koje od preostalih formalnih obaveza prema Vijeću Evrope, ratifikaciji Evropske okvirne konvencije o prekograničnoj saradnji (i njenih dopunskih Protokola), Evropske socijalne povelje (revidirane) te Evropske povelje za regionalne i manjinske jezike.

6. Zemlja je pokazala izvjestan napredak u pogledu drugih preporuka, kao što je usvajanje Zakona o visokom obrazovanju ili poboljšane – ali još uvijek ne i pune – saradnje sa Međunarodnim krivičnim tribunalom za bivšu Jugoslaviju.

7. U ostalim područjima, kao što je preporuka da se popravi situacija u vezi sa «dvije škole pod jednim krovom», ili dovršenje prijenosa Ureda ombudsmana uopće nije bilo poboljšanja, čak je bilo djelomično nazadovanja.

8. U predstojećim mjesecima, vlasti BiH se potiču da u potpunosti iskoriste poboljšanu političku klimu u zemlji kako bi ispunili preostale obaveze i postigli napredak u odgovoru na ostale preporuke. BiH bi trebala mnogo više profitirati iz svog članstva u Vijeću Evrope korištenjem raspoloživih stručnih znanja i resursa kako bi unaprijedila svoju reformsku platformu.

II. POLITIČKI KONTEKST

9. Tokom najvećeg dijela 2007. godine politička scena u zemlji bila je pod dominacijom zastoja vezanog za produžene pregovore o policijskim reformama. Situacija se, međutim, dramatično poboljšala pred kraj, kada su se politički lideri dogovorili oko Akcionog plana reformi policije, što je dovelo do parafiranja Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju sa EU.

10. Nakon neuspjeha još jedne runde policijske reforme, Visoki predstavnik je počeo nametati mjere sa ciljem da se državne institucije BiH dovedu bliže «funkcionalnosti prvobitno utvrđenoj u Daytonu koja će zemlji omogućiti da krene naprijed, čak i u sadašnjoj političkoj klimi».

11. Tom odlukom su nametnute izmjene Zakona o Vijeću ministara BiH, a pogotovo pravila u pogledu kvoruma – sjednica vlade se sada može održati kad god je prisutna većina članova Vijeća ministara a Vlada može donositi određene odluke kada većina onih koji glasaju glasa za njih.

12. Ostale predložene mjere dopunjavaju Poslovnik Predstavničkog doma. Sada odluka može biti usvojena u Predstavničkom domu većinom glasova, uključujući najmanje jednu trećinu glasova predstavnika koji su prisutni i koji glasaju iz oba entiteta.

13. Nametnute promjene su osmišljene kako bi okončale taktiku blokiranja reformi kroz bojkotiranje sjednica, koja su u prošlosti koristile sve političke snage.

14. Akcije Visokog predstavnika naišle su na punu podršku međunarodne zajednice. Dana 31. oktobra Visoki predstavnik Lajčak je dobio podršku Upravnog odbora Vijeća za implementaciju mira, koji je ustvrdio da je «jedini cilj ovih mjera bio da se usmjeri proces odlučivanja u Vijeću ministara i Parlamentu te da su one potrebne kako bi ubrzale reformski proces». Tokom svoje službene posjete (28.–30. novembra) Generalni sekretar je dao punu podršku mjerama Visokog predstavnika.

15. Političari u Republici Srpskoj (RS) doživjeli su ove mjere kao nepravično ograničavanje njihovih prava i kao suprotne Daytonskom sporazumu. Premijer RS Milorad Dodik zaprijetio je da će u znak protesta povući sve Srbe iz državnih institucija, čime bi efektivno blokirao njihovo funkcioniranje, dok je premijer Bosne i Hercegovine Nikola Špirić podnio ostavku 1. novembra, mada je nastavio djelovati u tehničkom mandatu.

16. U roku od nekoliko dana, međutim, situacija se dramatično promijenila. Dana 30. novembra, jedan dan prije isteka roka, Parlament BiH se ipak dogovorio da izmijeni svoj Poslovnik u skladu sa preporukama Visokog predstavnika te usvojio je nova pravila glasanja u Predstavničkom domu.

17. Dana 3. decembra, vlada je usvojila Akcioni plan za reformu policije, koji je EU smatrala dovoljnim te se složila da 4. decembra parafira Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju.

18. Na sastanku u Laktašima (blizu Banja Luke) 11. decembra, lideri glavnih političkih partija složili su se da osnuju radnu grupu koja će izraditi potrebne zakone za reformu policije. Predloženim zakonodavnim paketom će se utvrditi broj policijskih struktura, kao što je direkcija za policijske snage na državnom nivou, institut za forenzička ispitivanja, institut za obuku i obrazovanje te agenciju za podršku policiji. Sljedeći sastanak partijskih lidera planiran je za januar 2008. godine.

19. Premijer Špirić je ponovo imenovan na svoju poziciju krajem decembra. Očekuje se da do kraja januara on predloži sastav svog kabineta.

III. DEMOKRATSKE INSTITUCIJE

1. Ustavna reforma

20. Nakon sporazuma postignutog o policijskoj reformi, došlo je do poboljšanja političke atmosfere u zemlji koja znači i bolju perspektivu za obnavljanje rasprave o ustavnoj reformi.

21. Vlasti BiH treba ohrabriti da iskoriste ovu šansu koju pruža poboljšana politička klima u zemlji kako bi što je moguće prije ponovo pokrenuli ustavnu reformu. Vijeće Evrope je, putem svoje Venecijanske komisije, spremno pomoći u tom procesu, ali BiH treba preuzeti odgovornost za amandmane i Ustav.

22. Lekcije naučene iz ustavnog paketa prethodno odbačenog u 2006. godini moraju se uzeti u obzir. Ustavne diskusije treba da budu transparentne i da uključuju sve aktere, uz široko zasnovane konsultacije javnosti. Državni Parlament treba da predvodi te diskusije i preuzme punu odgovornost za nacrt Ustava. Široke i dobro osmišljene konsultacije sa civilnim društvom smanjuju rizik da u konačnici politički lideri povuku svoju podršku za amandmanima.

2. Izbori za predsjednika Republike Srpske

23. Dana 9. decembra, sazvani su prijevremeni izbori u Republici Srpskoj, nakon što je predsjednik Milan Jelić 30. septembra umro od srčanog udara. Prema Ustavu BiH, predsjednik RS se bira nakon jedne runde glasanja prostom većinom glasova.

24. Bilo je deset kandidata za ovo mjesto. Gospodin Rajko Kuzmanović, kandidat Saveza nezavisnih socijaldemokrata (partije sadašnjeg premijera RS Milorada Dodika) pobijedio je na izborima sa 41,8% glasova. Kandidat Srpske demokratske stranke (SDS), gospodin Ognjen Tadić, bio je drugi sa 35,2%, dok je Mladen Ivanić (Partija demokratskog progresa) bio treći sa 17,1% glasova. Izlazak je bio izuzetno nizak – samo 37% glasača u RS-u je izašlo da glasa – najgori odaziv od 1995. godine.

25. Gospodin Kuzmanović je položio zakletvu 28. decembra 2007. godine, te je time postao 7. predsjednik RS-a. Predsjednik RS ima u velikoj mjeri simboličnu ulogu.

26. Izbore je pratila delegacija Kongresa lokalnih i regionalnih vlasti Vijeća Evrope. Kongres je u svom saopćenju za štampu zabilježio nizak izlazak birača te da su na samom početku izbornog

dana neki glasači imali probleme da ustanove gdje im je glasačko mjesto, ali da su brzo provedene mjere da se to pitanje riješi.

27. Kongres je procijenio da su izbori općenito bili u skladu sa standardima Vijeća Evrope i sa međunarodnim standardima.

3. Uloga međunarodne zajednice

28. Novi Visoki predstavnik Miroslav Lajčak preuzeo je dužnost 2. jula 2007. godine, pri čemu obavlja dužnost i Specijalnog predstavnika EU.

29. Odmah po preuzimanju dužnosti, Visoki predstavnik je počeo igrati sve važniju ulogu u posredovanju u policijskoj i ustavnoj reformi te omogućavanju provedbe reformi u drugim područjima, uz vršenje javnih intervencija na visokom nivou i veoma visokog profila.

30. U julu 2007. godine, Visoki predstavnik je sa položaja suspendirao 35 osoba u policiji Republike Srpske i naredio oduzimanje ličnih i putnih dokumenata od 93 osobe koje su pod istragom za ratne zločine.

31. Razmatranje situacije u pogledu mandata Ureda Visokog predstavnika u Bosni i Hercegovini (OHR) i datuma njegovog zatvaranja bit će obavljeno na sljedećem sastanku Vijeća za implementaciju mira, na nivou političkih direktora, 26.- 27. februara 2008. godine u Briselu.

32. Dana 21. novembra, Vijeće sigurnosti Ujedinjenih nacija produžilo je na godinu dana mandat Mirovnih snaga Evropske unije (EUFOR) u BiH, navodeći «veoma ograničen napredak» zemlje ka članstvu u EU i njen neuspjeh u provedbi ključnih reformi. Ova rezolucija je jednoglasno usvojena u Vijeću sigurnosti na dan kada je zemlja obilježavala 12. godišnjicu potpisivanja Daytonskog sporazuma.

33. U svojoj rezoluciji, Vijeće sigurnosti je pozdravilo namjeru EU da zadrži vojnu operaciju i ovlastio 2.500 mirovnjaka EU da ostanu u zemlji daljnjih 12 mjeseci. Vijeće sigurnosti je također podsjetilo BiH na obavezu da saraduje sa Međunarodnim krivičnim tribunalom za bivšu Jugoslaviju time što će predati sve one koji su optuženi za ratne zločine.

34. U paralelnom potezu, u decembru 2007. godine EU je, na zahtjev Predsjedništva BiH, produžila za još dvije godine mandat Policijske komisije Evropske unije (EUPM).

4. Evropske integracije

35. Dana 4. decembra, EU je parafirala Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju (SSP) sa Bosnom i Hercegovinom, prvi u dugom nizu koraka ka članstvu u EU. Sa odlukom da parafira ovaj Sporazum, EU je prihvatila da zemlja ima novu političku dinamiku koja omogućava konstruktivniju atmosferu i bržu provedbu reformi.

36. Slovenija je objavila da će prioritet njenog predsjedništva u EU biti potpisivanje SSP-a tokom prve polovine 2008. godine. Da bi se postigao ovaj cilj, međutim, BiH će trebati pokazati konkretni napredak u jednom broju područja, kao što je restrukturiranje policije, Javni radio-televizijski servis i reforma javne uprave.

IV. LJUDSKA PRAVA

1. Evropska konvencija o ljudskim pravima

37. Ustav BiH i dalje krši Protokol br. 12 Evropske konvencije o ljudskim pravima; njegove odredbe o etničkoj zastupljenosti u BiH Predsjedništvu, u pogledu predsjednika i dva potpredsjednika dva entiteta, Domu naroda BiH i drugih na viših položajima krše odredbu po kojoj se u izboru na službenu dužnost mora osigurati jednak tretman za sve građane čime se svim građanima omogućava da se kandidiraju na izborima.

38. Do sada je Evropski sud za ljudska prava primio tri aplikacije građana Bosne i Hercegovine protiv ovog tipa etničke diskriminacije¹.

39. Dana 16. oktobra 2007. godine, Evropski sud za ljudska prava je proglasio neprihvatljivim jedan broj aplikacija podnesenih protiv odluke Visokog predstavnika o smjeni tih podnosilaca aplikacije sa javne funkcije te zabrani da se kandidiraju na izborima. U svojoj odluci², Sud je zapazio da je Visoki predstavnik provodio ovlasti koje mu je zakonito delegiralo Vijeće sigurnosti UN-a tako da se osporavana akcija u principu može pripisati UN-u», koji je dao ovlaštenje da se postavi međunarodni administrator u Bosni i Hercegovini, kao mjeru provedbe Poglavlju VII Povelje UN-a.

2. Evropski komitet za sprječavanje mučenja

40. BiH još nije dostavila Vijeću Evrope imena tri odgovarajuća kandidata koji bi predstavljali zemlju u Komitetu za borbu protiv mučenja (CPT).

41. Nakon svoje druge periodične posjete Bosni i Hercegovini u martu 2007. godine, CPT je objavio svoja preliminarna zapažanja³ o posjeti i odgovornosti vlasti. Jedan od glavnih razloga za

¹ Slučajevi gospodina Derve Sejdića, predstavnika romske zajednice u BiH, gospodina Jakoba Fincija, predstavnika jevrejske zajednice i gospodina Ilijaza Pilava, Bošnjaka u Republici Srpskoj, čija je kandidatura za BiH Predsjedništvo bila odbačena po osnovu da se samo Bošnjaci iz Federacije mogu kandidirati za tu poziciju.

² Odluka iz Dijela IV u pogledu prihvatljivosti aplikacija Dušana Berića i ostalih protiv Bosne i Hercegovine podnesene između 21. septembra 2004. i 4. juna 2005. godine.
<http://cmiskp.echr.coe.int/tkp197/viewhbkkm.asp?action=open&table=F69A27FD8FB86142BF01C1166DEA398649&key=65925&sessionId=4505646&skin=hudoc-en&attachment=true>

³ Preliminarna zapažanja i odgovor vlasti Bosne i Hercegovine mogu se naći na websiteu CPT-a
<http://www.cpt.coe.int/documents/bih/2007-34-inf-eng.htm>. Pitanja utvrđena u preliminarnim zapažanjima dalje su razrađena u kompletnom izvještaju o posjeti koji je bio upućen vlastima BiH i bio povjerljiv u vrijeme pisanja ovog ažuriranog pregleda.

zabrinutost CPT-a je činjenica da situacija psihijatrijskih pacijenata u zatvorima nije poboljšana te da se uvjeti u psihijatrijskom aneksu zeničkog zatvora i dalje pogoršavaju.

42. Delegacija CPT zapazila je da se čini da postoji sporazum na svim nivoima vlasti u Bosni i Hercegovini da postojeće psihijatrijske odjele treba zamijeniti jednom bolnicom na državnom nivou za cijelu zemlju. Međutim, unatoč ovoj općoj saglasnosti u preliminarnom izvještaju se bilježi da nije bilo opipljivog napretka te nije bilo nekog realnog vremenskog plana za osnivanje te bolnice, te da cijelom procesu nedostaje pristup koji bi podrazumijevao strateško planiranje.

3. Evropska socijalna povelja

43. BiH nije ratificirala Evropsku socijalnu povelju (revidiranu)⁴. Tokom posjete delegacije Sekretarijata BiH u martu 2007. godine, nekoliko sagovornika na državnom nivou uvjeralo je Sekretarijat da će ratifikacija Revidirane povelje uslijediti u prvoj polovini 2007. godine.

44. Na dan 10. maja 2007. godine, Vlada je prezentirala instrument ratifikacije koji, međutim, nije poštivao potrebni minimalni broj obaveza koji trebaju preuzeti države ugovornice te on stoga nije prihvaćen. Vlasti pripremaju revidirani instrument ratifikacije, očekujući da ga ponovo dostave Vijeću Evrope u prvoj polovini 2008. godine.

4. Zaštita nacionalnih manjina

45. BiH nije ratificirala Evropsku povelju za regionalne ili manjinske jezike⁵, jednu od preostalih obaveza preuzetih po pristupanju Vijeću Evrope. Unatoč uvjerenju u suprotno, tokom posljednje godine, zemlja nije poduzimala nikakvu aktivnost kako bi postigla napredak u ratifikaciji. Sekretarijat je spreman pomoći vlastima BiH da ratificiraju Povelju. Činjenica da popis stanovništva nije održan od 1991. godine dovela je do nedostatka pouzdanih novijih podataka o broju osoba koje govore manjinske jezike te doprinosi odlaganju ratifikacije Povelje.

46. Ako bi se popis stanovništva održao u BiH u okviru Svjetske runde popisa 2010. godine, od suštinskog je značaja da njegove pripreme počnu što prije. Ima nekih ohrabrujućih znakova koji ukazuju na to da su razni organi vlasti u zemlji počeli preliminarne pripreme za ovaj posao. Kao što je rečeno u prethodnim izvještajima o monitoringu, Vijeće Evrope je spremno pružiti stručnu pomoć u ovom procesu.

47. U avgustu 2007. godine, BiH je dostavila Vijeću Evrope drugi Nacionalni izvještaj o zaštiti nacionalnih manjina, čime je ispunila svoje ugovorne obaveze kao strana ugovornica Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina. Sljedeći ciklus monitoringa početi će u proljeće 2008. godine.

48. Zbog postojećeg Ustava BiH, manjine su i dalje isključene iz državnih i entitetskih predsjedništava, Doma naroda i sa drugih viših izabраниh pozicija.

⁴ BiH je potpisala Socijalnu povelju 11. maja 2004.

⁵ BiH je potpisala Evropsku povelju za regionalne ili manjinske jezike u septembru 2005.

49. Savjetodavna vijeća nacionalnih manjina su osnovana na državnom nivou i u RS-u. Vijeće na državnom nivou još nije postalo operativno. Parlament Federacije tek treba da uspostavi svoje vlastito vijeće za nacionalne manjine.

5. Romska zajednica

50. Socijalna isključenost i siromaštvo romske zajednice, u kombinaciji sa niskom stopom upisa u škole romske djece, i često nepostojanje pravnog statusa, i dalje su pitanja koja izazivaju veliku zabrinutost kad je u pitanju Bosna i Hercegovina. Jedan broj Roma ne koristi ni osnovnu zdravstvenu ni penzionu zaštitu i diskriminacija ove zajednice i dalje postoji.

51. Socijalne inicijative koje preuzimaju vlasti, koliko god hvale vrijedne, ne uspijevaju smanjiti socijalni jaz između romske zajednice i ostatka društva.

52. Neke lokalne vlasti su preuzele vodstvo u rješavanju situacije Roma na lokalnom planu, pri čemu osiguravaju romskoj djeci udžbenike i finansijsku pomoć. Općine Banja Luka i Vitez su dobile nagradu «Dosta! –Kongresa općina»⁶, za svoja nastojanja na poboljšanju životnih uvjeta i socijalne uključenosti Roma.

6. Restrukturiranje institucija ombudsmana

53. U aprilu 2006. godine, BiH je usvojila zakon koji od 1. januara 2007. godine omogućava, teoretski, spajanje svih postojećih institucija ombudsmana u jednu jedinstvenu strukturu. Međutim, do sada do prijenosa nadležnosti na ured državnog ombudsmana nije došlo. U međuvremenu je, u septembru, Parlament odbacio imenovanje bošnjačkog i srpskog kandidata za ombudsmana, što znači da izbor i imenovanje sva tri ombudsmana BiH treba ponovno pokrenuti od nule, čime se još jednom odlaže provedba zakona o državnom ombudsmanu.

54. BiH treba jedan profesionalan i jedinstven ured državnog ombudsmana, čiji izbor se temelji na njihovim profesionalnim kvalifikacijama a ne na njihovoj političkoj pripadnosti.

7. Ratni zločini i saradnja sa Međunarodnim krivičnim tribunalom za bivšu Jugoslaviju

55. Nivo saradnje vlasti sa Međunarodnim krivičnim tribunalom za bivšu Jugoslaviju (ICTY) napredovao je i generalno se procjenjuje kao zadovoljavajući. Prema izvještaju tužioca ICTY, «postoje jasne indikacije napretka koji su postigli državni i entitetski nivo na poboljšanju koordinacije u ciljanim akcijama protiv mreže podrške bjeguncima»⁷.

⁶ Nagrada koju je pokrenula Kampanja Dosta! i Kongres lokalnih i regionalnih vlasti Vijeća Evrope kojom se ističu zajednice angažirane na promociji učešća Roma ili na borbi protiv diskriminacije.

⁷ Izvještaj o procjeni Carle Del Ponte, Tužioca Međunarodnog krivičnog tribunala za bivšu Jugoslaviju podnesen Vijeću sigurnosti UN, 12. novembra 2007.

56. Saradnja Federacije Bosne i Hercegovine i dalje je dobra. Saradnja Republike Srpske sa ICTY-em je poboljšana, pogotovo na operativnom nivou, čime se omogućavaju krivična gonjenja i prijenos informacija. Policija Republike Srpske doprinijela je hapšenju Zdravka Tolimira⁸ i njegovom prebacivanju u Hag.

57. Nije bilo napretka u lociranju Radovana Karadžića i Ratka Mladića.

8. Odjel za ratne zločine

58. Odjel za ratne zločine predviđen je kao dio želje ICTY-a da zaključi svoj mandat do 2010. godine te prebaci svu odgovornost za vođenje predmeta ratnih zločina na odgovarajuće državne vlade unutar država bivše Jugoslavije. Odjel za ratne zločine Suda BiH je pohvaljen kao prvi državni sud u bivšoj Jugoslaviji kadar da se bavi ratnim zločinima.

59. Odjel za ratne zločine je postigao dobar napredak u suđenju u predmetima prebačenim sa ICTY-a, kao i predmetima ratnih zločina koje je pokrenulo domaće Tužilaštvo. Od slučajeva koje je prosljedio ICTY, Specijalni odjel za ratne zločine BiH završio je dva suđenja, dok su tri suđenja u toku a u jednom se predmetu čeka na suđenje.⁹

60. ICTY je nastavio sa praksom prebacivanja istražnog materijala državnom Tužilaštvu za slučajeve u kojima Tribunal nije objavio optužnicu. Do danas su četiri takva istražna dosjea prebačena u BiH sa ciljem da se daljnji dosjei koji se tiču ukupno 32 osobe prebace do kraja 2008. godine¹⁰.

61. Odjel za ratne zločine BiH se bavi isključivo najosjetljivijim predmetima, dok ostale delegira na niže sudove. Većinu predmeta ratnih zločina neće procesuirati Odjel za ratne zločine već niži sudovi - entitetski i općinski – koji imaju manjak uposlenih i nedovoljne resurse. U sljedećoj godini je stoga od imperativnog značaja da ove jurisdikcije dobiju podršku kako bi razvili svoje sudske kapacitete, te time osigurali da se svi prebačeni predmeti procesuiraju uz puno poštivanje standarda pravičnog procesa. Proces pomirenja u zemlji može zavisiti od toga.

9. Održivi povratak izbjeglica i raseljenih lica

62. Agencija UN-a za izbjeglice procjenjuje da je do kraja septembra 2007. godine, 450.000 bivših izbjeglica i 577.000 interno raseljenih lica iskoristilo pravo na povratak, od procijenjenih 2,2 miliona osoba koje su prisilno izmještene tokom rata. Prema anketi Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice, nakon preregistracije interno raseljenih lica, još uvijek ima 135.000 raseljenih lica koja se žele vratiti u svoje prijeratno mjesto boravka.

⁸ Bivši visoki oficir armije RS-a optužen od ICTY-a za navodnu ulogu u masakru u Srebrenici, uhapšen je, kao rezultat intenzivne saradnje sa srbijanskim vlastima, od policije RS-a 31. maja 2007 te prebačen sljedećeg dana ICTY-u.

⁹ U januaru 2003. godine, Ured Visokog predstavnika u BiH (OHR) i Međunarodni krivični tribunal za bivšu Jugoslaviju, objavili su paket zajedničkih zaključaka kojim preporučuju stvaranje Odjela za ratne zločine, koji će činiti posebni Odjel za ratne zločine Suda BiH i odgovarajući posebni odjel za ratne zločine Tužilaštva Bosne i Hercegovine. U januaru 2005. godine su i uspostavljeni ti odjeli, sačinjeni od međunarodnih i domaćih sudija i tužilaca.

¹⁰ Izvještaj o procjeni Carle Del Ponte, Tužioca Međunarodnog krivičnog tribunala za bivšu Jugoslaviju podnesen Vijeću sigurnosti UN 12. novembra 2007. godine.

63. Stopa povratka je posljednjih godina dramatično opala. Štoviše, ima indikacija da mnogi povratnici ne žive u mjestu povratka i da je trend da se zapravo ostane u područjima gdje je njihova etnička grupa u većini.

64. U jednom ohrabrujućem razvoju događaja, Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice počelo je, u septembru raditi razmatranje Strategije povratka radi provedbe Sporazuma o izbjeglicama i raseljenim osobama (Aneks 7. Daytonskog sporazuma), sa ciljem usmjeravanja pažnje na održivi proces povratka.

65. Vijeće Evrope će nastaviti pažljivo pratiti ovaj proces, pošto je povratak interno raseljenih lica i dalje krupno političko pitanje a trajan napredak provedbe Aneksa 7 direktno vezan sa procesom pomirenja u zemlji.

V. VLADAVINA PRAVA

1. Reforma sudstva

66. Postoji jednodušno priznanje da pravosudni sektor BiH zahtijeva poboljšanje. Sudstvo u BiH i dalje trpi zbog nedostatka usaglašenosti između raznih jurisdikcija i nalaže sveobuhvatnu reformu raznih sudskih i pravosudnih sistema i u entitetima i na nivou države. BiH treba da unificira sudsku praksu u cijeloj zemlji i primjenjuje svoj krivični zakon mnogo ujednačenije.

67. Trenutno, Sud BiH provodi obje faze sudskog procesa, pri čemu ima i prvostepeni i žalbeni odjel. Vrhovni sud na državnom nivou treba uspostaviti, ali to će zahtijevati donošenje amandmana na Ustav. U međuvremenu, važno je osnažiti Žalbeni odjel Suda BiH kroz njegovu fizičko razdvajanje od prvostepenog suda.

68. Međunarodno prisustvo u bh. sudstvu (Sud BiH, Tužilaštvo BiH, Visoko sudsko i tužilačko vijeće) i dalje je značajno. Međunarodna zajednica je doprinijela zapošljavanju istražitelja koji se bave osjetljivim predmetima, kao što su istrage u Tužilaštvo BiH, koje se bavi zločinima u Srebrenici. Po sadašnjim aranžmanima Prijelaznog sporazuma, međunarodni predstavnici neće ostati u pravosuđu Bosne i Hercegovine nakon kraja 2009. godine te stoga postoji potreba za strategijom postepenog odlaska.

69. Na dan 1. oktobra 2007. godine, Ministarstvo pravde je objavilo nacrt strategije reforme pravosudnog sektora, koja je trebala biti finalizirana do kraja 2007. godine. Strategija ostavlja jedan broj pitanja bez odgovora, npr. kako rješavati pitanje potencijalno ogromnog broja zaostalih predmeta ratnih zločina koji još nisu predmet sudskog procesuiranja a po sadašnjem sistemu nemoguće je rješavati preostale zaostale predmete ratnih zločina. S obzirom na broj potencijalnih osumnjičenika, trebat će decenije da se cijeli taj proces okonča. Neka vrsta klasifikacije predmeta morat će se prethodno izvršiti. Dodatni resursi će se trebati raspodijeliti kako bi se povećao kapacitet pravosudnog osoblja i institucija.

70. Trenutno je 14 Ministarstava pravde i Ministarstava finansija obuhvaćeno budžetskim procesom. Dok se ne izvrši ustavna reforma (i ne stvori jedinstven i objedinjen budžet za

pravosuđe), Vijeće Evrope podržava svođenje broja pravosudnih budžeta sa 14 na 4 – tj. spajanje 10 kantonalnih budžeta za pravosuđe u jedan federalni budžet.

71. Vijeće Evrope je spremno pomoći vlastima i u razradi i u provedbi reformi pravosuđa i strategije za ratne zločine.

2. Borba protiv korupcije i organiziranog kriminala

72. Tokom perioda koji je predmet ovog pregleda, nije bilo krupnih poboljšanja koja bi se mogla zabilježiti u ovom pogledu. BiH treba pokazati da je spremna dugoročno nastaviti antikorupcijska nastojanja.

73. U novembru 2007. godine, Visoki predstavnik je odlučio reaktivirati u svome uredu Odjel za borbu protiv korupcije čija uloga tek treba biti definirana, mada je Visoki predstavnik jasno stavio do znanja da ta jedinica neće istraživati niti krivično procesuirati pojedinačne predmete. Po riječima Visokog predstavnika Lajčaka, «tim će blisko saradivati sa lokalnim i međunarodnim institucijama kako bi se analizirala priroda i snaga veza između kriminala, terorizma, mreža osumnjičenih za ratne zločine i potencijalna umiješanosti visoko pozicioniranih pojedinaca u opstruiranje Daytona ili legitimnog funkcioniranja institucija BiH.»

3. Kazneno-popravni sistem

74. Bijeg Radovana Stankovića¹¹ iz zatvora Foča, 25. maja 2007. godine, naglasio je na jedan dramatičan način nedostatke sadašnjeg zatvorskog sistema u BiH, te potrebu za poboljšanom koordinacijom između organa za provedbu zakona i sudskih agencija u zemlji i potrebu za državnim zatvorom zatvorenog tipa.

75. Međunarodna zajednica i BiH vlada razmatraju projekat izgradnje državnog zatvora već nekoliko godina, dok Vlada sada pregovara sa Razvojnomo bankom Vijeća Evrope kako bi dobila kredit od 5 miliona eura da sagradi objekat državnog zatvora. Međutim, dok se državni zatvor ne izgradi, moraju se pronaći kratkoročna praktična rješenja za sadašnje nedostatke.

VI. OBRAZOVANJE

76. Od objavljivanja posljednjeg izvještaja, usvajanje tri zakona vezana za obrazovanja predstavlja ohrabrujući razvoj događaja koji doprinosi približavanju BiH evropskim standardima. Međutim, mimo pravnog okvira, eliminacija segregacije i etničke diskriminacije u obrazovanju i dalje ostaje problem. Po pristupanju Vijeću Evrope, BiH je preuzela na sebe obavezu «da održi i nastavi reformu na polju obrazovanja i eliminira sve aspekte segregacije i diskriminacije zasnovane na etničkom porijeklu», što je obaveza koja tek treba biti ispunjena.

¹¹ Prvi ratni zločinac koga je Odjel za ratne zločine BiH osudio na 20-godišnju kaznu zatvora za zločine protiv čovječnosti.

1. Osnovno i srednje obrazovanje

77. Zakon o Agenciji za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje i Zakon o predškolskom obrazovanju u BiH su usvojeni 29. oktobra 2007. godine. Zakon o stručnom obrazovanju i dalje je u parlamentarnoj proceduri.

78. U pogledu pitanja «dviije škole pod jednim krovom», postoje jasne indikacije da se situacija pogoršava, a segregacija u školi po etničkim kriterijima postala je norma, a ne izuzetak u Federaciji Bosne i Hercegovine, pri čemu je sadašnji opći trend postojanje zasebnih škola za različite etničke grupe. Svaka etnička grupa ima svoj nastavni plan za većinu predmeta, što ne ohrabruje međuetničko razumijevanje i toleranciju.

79. Vlasti treba da razmotre uvođenje novo jezgro nastavnih planova za cijelu BiH koji će biti dopunjen setom kulturalno specifičnih predmeta.

2. Visoko obrazovanje

80. Nakon četiri godine pravnog i političkog «hrvanja» oko njegovog sadržaja¹², Okvirni zakon o visokom obrazovanju je konačno usvojen 30. jula 2007. godine, čime je omogućeno da se BiH pridruži Evropskom području visokog obrazovanja. Zakon omogućava stvaranje državne agencije koja će uspostaviti univerzalne akademske standarde za visokoobrazovne institucije, dok će vlasti na kantonalnom i entitetskom nivou i dalje biti zadužene za izdavanje licenci i finansiranje univerziteta.

81. Zakon o visokom obrazovanju je bio i obaveza prema Vijeću Evrope te neophodna podrška provedbi Bolonjskog procesa. Usvajanje Zakona, i formalno ispunjavanje ove obaveze, bio je dobrodošli korak i dugo iščekivani kompromis; međutim, to je prvi korak koji otvara put ka institucionalnim reformama u obrazovanju. Vlasti BiH treba da osiguraju da taj Zakon bude brzo proveden i da neophodni paket propisa (vezanih za diplome, kvalitet obrazovanja, priznavanje kvalifikacije, itd), potrebnih za njegovu provedbu, bude brzo usvojen.

82. Vijeće Evrope pomaže u ovom procesu kroz svoj zajednički projekt sa Evropskom komisijom po nazivom «Jačanje visokog obrazovanja u BiH», uključujući i izradu ključnih smjernica i propisa za provedbu ovog zakona.

¹² BiH se pridružila Bolonjskom procesu na Ministarskoj konferenciji u Berlinu u septembru 2003. godine, a nacrt Okvirnog zakona o visokom obrazovanju je bio završen i dostavljen u parlamentarnu proceduru u decembru 2003. godine.

VII. REGIONALNA SARADNJA I ODNOSI SA SUSJEDNIM ZEMLJAMA

83. Nakon mjeseci intenzivnih pregovora, BiH je ratificirala Sporazum o slobodnoj trgovini u Centralnoj Evropi (CEFTA) u septembru 2007. godine, čime je omogućeno da ministar vanjske trgovine BiH 28. septembra na Ohridu prisustvuje sastanku potpisnica CEFTA-e.

84. U maju 2007 godine, Sarajevo je jednoglasno izabrano za sjedište Sekretarijata Vijeća za regionalnu saradnju (RCC). RCC preuzima zadatke Pakta stabilnosti za Jugoistočnu Evropu, na planu omogućavanja regionalne saradnje i podrške evropskim integracijskim nastojanjima regiona. Inauguralna konferencija RCC-a će se održati u Sofiji 27. februara 2008. godine. Vijeće Evrope namjerava blisko saradivati sa RCC-om a Specijalni predstavnik Generalnog sekretara u Sarajevu bit će zadužen za vezu Vijeća Evrope sa Sekretarijatom RCC-a.

Regionalna saradnja po pitanju ratnih zločina

85. Treba nastaviti rad kako bi se omogućila saradnja između država ovog regiona na istraživanju i krivičnom gonjenju navodnih ratnih zločinaca.

86. Ekstradicija osumnjičenih za ratne zločine između zemalja regiona drugo je pitanje – neki od njih su van zemlje, imaju dvojno državljanstvo (posebno srpsko i hrvatsko uz bosanskohercegovačko). Sadašnji zakoni u ovim zemljama ne predviđaju mogućnost ekstradicije njihovih vlastitih državljana u slučaju optužbe. Srbija, Crna Gora i Hrvatska potpisale su sporazum kojim se utvrđuje da optuženima treba da bude suđeno u zemlji u kojoj su uhapšeni. Do sada, uslijed osjetljivosti predmeta ratnih zločina,¹³ takav sporazum nije potpisan sa BiH, a sve dotične države mogle bi biti ohrabrene da to i urade.

87. Neuspjeh u razrješavanju pitanja neizručivanja državljana i pitanja prijenosa sudskih postupaka između ovih država posebno brine pošto navodni ratni zločinci to koriste da izbjegnu pravdi. Nije vjerovatno da bi se takav sporazum mogao u dogledno vrijeme potpisati sa Srbijom ili Hrvatskom, mada se praktična razmjena dokaza može provoditi.

* * *

88. Izvještaj pokazuje da je u posljednjih 9 mjeseci BiH postigla vrlo malo napretka u ispunjavanju preporuka sadržanih u odlukama Komiteta ministara od 13. jula 2007. godine, usvojenih na 998. Sjednici zamjenika ministara. U svjetlu svega navedenog, Sekretarijat preporučuje da se vlasti BiH pozovu da što je moguće prije provedu preostale obaveze sadržane u toj odluci.

¹³ Neki bošnjački političari tvrde da ako bi suđenja za ratne zločine bila vođena van BiH, zemlja bi se našla u situaciji da sudi samo bošnjačkim optuženicima, dok bi se suđenja za zločine počinjene protiv Bošnjaka dešavala gotovo isključivo u inostranstvu. Usto, oni tvrde da suđenja van BiH bi učinila da svjedocima bude teže svjedočiti u sudnici.

Tačka 2.1a

Tekuća politička pitanja

a. Aktivnosti radi razvoja i konsolidacije demokratske stabilnosti

Odluke

Zamjenici

1. su primili k znanju sinopsis sastanka GR-DEM održanog 31. januara 2008. (dokument GR-DEM(2008)CB2rev);

...

U vezi sa Bosnom i Hercegovinom

U svjetlu pregleda nedavnih događanja u vezi sa ispunjavanjem obaveza i dužnosti te provedbe postpristupnog programa saradnje od strane Bosne i Hercegovine (dokument SG/Inf(2008)2), oni

6. zapažaju da je, mada je bilo malo napretka u ispunjavanju obaveza tokom praćenog perioda, u zemlji došlo do poboljšanja političke klime, što je omogućilo da dođe do određenih pozitivnih dešavanja, posebno na polju reforme policije;

7. pozivaju vlasti Bosne i Hercegovine da iskoriste prednosti koje je donijelo poboljšanje političke klime u zemlji kako bi nastavili postizati napredak u ispunjenju obaveza, osobito u vezi sa ustavnim reformom i reformom obrazovnog sistema;

8. pozivaju vlasti Bosne i Hercegovine da u tom cilju na najbolji mogući način iskoriste stručnost i pomoć Vijeća Evrope.